

- Fischer Taschenbuch Verlag, 2005. – 186 S.
9. Nöstlinger Ch. Gretchen Sackmeier / Nöstlinger Ch. – Beltz & Gelberg, 2005. – 214 S.
10. Schrobsdorff A. Du bist nicht so wie andre Mütter / Angelika Schrobsdorff. – München : Deutscher Taschenbuch Verlag, 1992. – 557 S.

*Ірина Голуб
(Харків)*

ІЛЛОКУТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДИСКРИМІНАЦІЙНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Анотація: Вивчаються іллокутивні характеристики дискримінаційних висловлень у німецькомовному публіцистичному дискурсі на матеріалі сучасної преси. Розглядаються особливості умов успішності іллокутивних актів, що реалізуються письмовими дискримінаційними висловленнями. Визначаються іллокутивні типи таких висловлень з урахуванням експліцитного та імпліцитного способів їх вираження.

Ключові слова: *експліцитний, імпліцитний, іллокуція, мовленнєвий акт, умови успішності.*

Аннотация: Изучаются иллокутивные особенности дискриминационных высказываний в немецкоязычном публицистическом дискурсе на материале современной прессы. Рассматриваются особенности условий успешности иллокутивных актов, которые реализуются письменными дискриминационными высказываниями. Определяются иллокутивные типы таких высказываний с учетом эксплицитного и имплицитного способов их выражения.

Ключевые слова: *имплицитный, иллокуция, речевой акт, условия успешности, эксплицитный.*

Abstract: The article investigates illocutionary properties of the discriminating utterances in German journalistic discourse on the material of the modern press. The peculiarities of the felicity conditions of illocutionary acts, which are realized by written discriminating utterances, are examined. The illocutionary types of such utterances are determined taking account of an explicit and implicit expression of them are investigated.

Key words: *explicit, felicity conditions, illocution, implicit, speech act.*

В умовах переходу до нової когнітивно-дискурсивної парадигми у сучасній лінгвістиці одне з центральних місць посідають дослідження в рамках теорії мовленнєвих актів, яка переживає новий етап розвитку у зв'язку з інтеграцією з теорією дискурсу. Актуальні наукові розвідки у напрямку встановлення іллокутивних характеристик окремих прагмасемантичних типів висловлень та різних соціально-функціональних видів дискурсу – комп'ютерного [6], рекламного [9], аргументативного [8], емотивного [2] та інших. Проте дослідженням дискурсу упередження, який виділяється зарубіжними германістами [3; 16], бракує саме мовленнєвоактового аналізу. Назріла необхідність виявлення іллокутивних особливостей дискримінаційних висловлень, які конституують дискурс упередження.

Об'єкт цієї статті – дискримінаційні висловлення німецькомовного публіцистичного дискурсу, які аналізуються на предмет їх іллокутивних властивостей за допомогою методів інтерпретаційного, логіко-семантичного, інтенціонального та контекстуального аналізу.

Матеріалом дослідження послужили тексти політичної та суспільно-економічної тематики, надруковані у сучасній німецькомовній пресі, які вміщують 2 000 дискримінаційних висловлень.

Мета дослідження полягає у встановленні іллокутивних властивостей дискримінаційних висловлень у німецькомовному публіцистичному дискурсі з урахуванням експліцитного та імпліцитного способів їх вираження.

Дж. Серл зазначає, що „продукування конкретного речення в певних умовах є іллокутивним актом, а іллокутивний акт і є мінімальною одиницею мовного спілкування” [11, с. 152], а отже, він ототожнює поняття мовленнєвого та іллокутивного актів. Кожен, хто свідомо використовує природну мову, виконує певну дію. За визначенням Дж. Юля, МА є „дією, здійсненою за допомогою висловлення” – вибачення, комплімент, запрошення, обіцянка, прохання та ін. [26, с. 47]. При цьому мовні дії не випадкові, а усвідомлені й інтенційні [21, с. 41]. Іллокутивний акт забезпечує вказівку не тільки на пропозиційне ставлення, а й на комунікативну ціль автора цього висловлення [12, с. 110]. Тож іллокуція народжується з комунікативної інтенції мовця [21, с. 45], і лише зрідка, може бути монотелеологічною (тобто спрямованою на досягнення лише однієї цілі) [21, с. 43]. Втім, ми приєднуємося до думки

Ф. Вагнера, який припускає, що не кожна дія, в тому числі мовленнєва, інтенційна. Зокрема, автор дискримінаційного висловлення не завжди має на меті дискримінувати когось, тож питання чи розглядати певне висловлення як дискримінаційне, є питанням інтерпретації, адже ні реципієнту, ні досліднику невідомі інтенції мовця [23, с. 40]. Тому він говорить про „потенційні” дискримінації [23, с. 41, 158].

Дослідження іллокутивних особливостей дискримінаційних висловлень нашого корпусу має певні особливості. З одного боку, вони зумовлюються специфікою письмової комунікації як такої. В цьому зв'язку Г. Генне висуває ідею щодо необхідності поширити ТМА „теорією письмових актів та актів читання”, обґрунтовуючи це такими відмінностями „комунікації на відстані від особової комунікації”, як:

- „віддаленість у часі” (*phasenverschobene Kommunikation*), яка дає підставу визначати іллокутивний акт лише з інтенціональної перспективи автора, яка визначається суспільним положенням, ролями та очікуваннями читача [17, с. 74];

- неможливість визначення реципієнта письмового акту наперед (у більшості випадків), тобто автор не завжди сам обирає читача. Відношення між пролокутивним актом, який характеризується оцінкою ситуації адресантом та його підготовкою до акту вираження [18], з одного боку, і локутивним та іллокутивним – з іншого, в рамках теорії письмових актів треба визначити в інший спосіб. Якщо МА характеризується спонтанністю та одночасністю актів, що входять до його складу, то в межах письмового акту локуції та іллокуції можуть завжди бути „анульовані, відмінені” або конституйовані у новий спосіб у пролокутивному акті. Письмові акти більш „стратегічні”, адже інтенції, пов'язані з інтересами, значною мірою прив'язані до мови, а лексичний склад письмових актів більш диференційований, синтаксис – складніший, аніж у МА [17, с. 74];

- у письмовому акті ступінь вербалізації більший у порівнянні з МА, оскільки визначена в іллокутивному акті комунікативна інтенція автора не може опиратися на спільну позамовну комунікативну ситуацію. Таким чином, відбувається тільки „цифрове” декодування інформації читачем, а такі „аналогові форми комунікації”, як жести, міміка, інтонація тощо, не актуалізуються [17].

З точки зору читача, складовою письмового акту повинен бути

не іллокутивний, а „інаудитивний” акт [17].

З іншого боку, специфіка нашого корпусу полягає в тому, що дискримінаційні висловлення інтегровані в певний мовний та соціальний контекст, адже дискурс щодо іноземців у суспільстві не ведеться відкрито, втім, він загальновідомий і створює основу для імпліцитних посилань [23]. На важливу роль контекстного аспекту вказує також І.С. Шевченко, яка зазначає, що „встановити характер комунікативної інтенції висловлення-речення, його іллокутивну силу, оцінити прагматичний ефект можна лише у широкому контексті з урахуванням його взаємозв'язків з іншими реченнями” [14].

Таким чином, в нашому випадку маємо справу з друкowanими монологічними текстами, тобто з не-інтерактивними засобами дистрибуції інформації. Наше завдання вбачаємо у визначенні іллокутивних типів МА, що реалізуються дискримінаційними висловленнями, з урахуванням експліцитного та імпліцитного способів їх вираження. При цьому ми розглядаємо висловлення як зафіксований у тексті продукт МА [1, с. 76], а МА – як дію, здійснену за допомогою мови, спираючись, таким чином, на широке трактування мовлення [5, с. 41].

Визначення іллокутивного типу конкретного МА вважається одною із „найтемніших” ділянок прагматики [21, с. 51], і в окремих випадках є досить проблематичне. Серед шляхів встановлення іллокутивного типу певного МА – визначення умов його успішності, виконання яких визнається необхідним для реалізації МА певного іллокутивного типу [22, с. 51ff]. Термін „успішність” (*felicity, happiness*), уведений Дж. Остіном, позначає відношення між актом висловлення та МА, і релевантне тоді, коли акт висловлення дійсно реалізує певний МА [25, с. 58]. Виділяють шість умов успішності [7, с. 25; 10, с. 259ff; 19, с. 90ff]: умова нормального входу-виходу, підготовча умова, умова щирості, умова пропозиційного змісту, суттєва умова. Л.Р. Безугла вказує на важливість залучення до цього списку перлокутивної умови, характерної для певних іллокутивних актів [1, с. 105].

Умови успішності є конститутивними правилами, адже вони не просто регулюють, а створюють та визначають нові форми поведінки [12, с. 117], а також когнітивними, оскільки існують у свідомості мовця та слухача [20, с. 97].

Специфіку щодо МА, що реалізуються дискримінаційними ви-

словленнями, демонструють підготовча та пропозиційна умови. Специфіка підготовчої умови полягає в тому, що вона характеризує стани й можливості комунікантів. Письмові акти пов'язані з соціумом – діями іноземців як соціальної групи, законами щодо іноземців тощо, тобто є великою мірою реактивними. МА нашого корпусу є соціальними актами та, за деякими винятками, мають колективний адресат. Специфіка пропозиційної умови виявляється в тому, що вона характеризує пропозицію, властиву певному іллокутивному типу. Концепт ІНОЗЕМЕЦЬ може бути суб'єктивним, об'єктивним, локальним та каузальним аргументами пропозиції, втім, вони не впливають на іллокутивний тип дискримінаційного висловлення.

Суттєва умова, яка визначає іллокутивну ціль адресанта, на нашу думку, вирішальна у визначенні іллокутивного типу.

Хоча існує проблема визначення меж іллокутивного акту [21, с. 43], ми приєднуємося до Т. ван Дейка, який стверджує, що „один іллокутивний акт завжди відокремлений від іншого межею речення, при цьому іллокутивний акт, що виражається одним реченням, може бути складеним” [16].

У німецькомовній пресі дискримінаційні висловлення реалізують такі іллокутивні типи МА, як асертив, експресив, директив, квеситив, комісив та контактив. Окрім того, наявне розчеплення адресата, що впливає на визначення іллокуції висловлення. Показовим у цьому сенсі вважаємо висловлення *Jeder Hausbesitzer, der Ratten in seinem Keller hat, stellt die nicht „unter Beobachtung“*. *Er weiß, was es mit diesen Schädlingen zu tun hat. Europäische Regierungen wissen es nicht* (Kronen, 03.05.11, S. 24), яке у випадку адресата – пересічного читача є асертивом з імпліцитним асертивом: **Ap+>Ap+AQ** – *Diese Ratten (Ausländer) müssen weg*. Якщо потенційним читачем є політик, то це висловлення є експресивом (докіп) із імпліцитним директивом: **Ep+>Ep+Dq** – *Sie müssen sie abschieben und nicht beobachten*. Подібні зміщення іллокуції відбуваються, якщо адресатом висловлення постає сама група іноземців: *Wer nicht in Österreich mit seiner angestammten völkischen Vielfalt (z.B. Kärntner Slowenen, Kroaten im Burgenland usw.) lebt, nicht voll integriert werden will, sondern nur die Staatsbürgerschaft erwerben und im Übrigen sich nur einem fremden Staat, fremder Kultur und Gesellschaftsordnung verpflichtet fühlt, der ist bei uns fehl am Platz* (Kronen, 12.07.11, S. 25): **Ap+>Ap+AQ** – *Solche Ausländer müssen*

gehen, якщо адресат – австрієць, або експресивом (докором) та імпліцитним директивом, якщо це група іноземців: *Ep+>Ep+Dq – Ihr müsst gehen*. Наступне висловлення у першому випадку реалізує експресив, у другому – директив: *Die europäischen Länder an der Südflanke der EU sollen sich schämen!*

В цілому, більшість висловлень можна розглядати, враховуючи подвійного, а подекуди – потрійного адресата: а) пересічного австрієця або представника власної групи (німця, швейцарця), в) політика та с) іноземця, що суттєво впливає на загальну картину розподілу іллокутивних типів. Тому ми виходимо з того, що адресатом є представник власної групи, якщо тільки не вказується експліцитно на іншого адресата висловлення.

Проблемним постає також розмежування асертивів та експресивів. Оскільки багато висловлень є друкованими листами читачів, тобто наближеними до розмовної мови МА, їм властиві ознаки обох іллокутивних типів, адже вони являють собою емоційне реагування на певні соціальні аспекти життя в контексті іноземців. Тому задля диференціації типу іллокуції експресивами вважаємо тільки висловлення, які вміщують експресивну оцінку адресата (евалюативи): *Bravo, Asylland Österreich! Wir zahlen Rumänen ihre Pensionen!*, або такі, що мають виражену структуру експресива, наприклад, окличний тип речення, еліпс тощо: *Wieder einmal die Griechen!*. В цьому випадку йдеться про емотив, метою якого є зміна емоційного стану читача. У випадках експресивної оцінки третіх осіб, подій тощо за допомогою висловлень, які не мають вираженої експресивної структури, однак демонструють емоційно-оцінну лексику, окремі модальні частки та модальні слова, метафори, евфемізми, нетипову синтаксичну структуру тощо, розуміємо ці висловлення як асертиви з експресивним забарвленням (висловлення щодо кризи в Греції та Євросоюзу взагалі): *Europa ist wie eine Seilschaft, die einen schwierigen Gipfel bezwingen will. Nur erfahrene Alpinisten sind zugelassen, doch leider haben sich einige Mitstreiter eingeschlichen, sie am Berg in Wahrheit völlig unerfahren sind (Kronen, 12.07.10, S. 6)*. Як зазначає Н.І. Формановська, експресивність може бути властива будь-якому іллокутивному типу [13, с. 112f].

Дискримінаційні висловлення можуть реалізовувати як експліцитний, так і імпліцитний МА.

Під експліцитними МА маються на увазі такі МА, інтендований

смісл яких збігається з вираженим та розуміється комунікантами зі значень мовних одиниць. Вони складають близько 41 % від загальної кількості дискримінаційних висловлень та охоплюють такі МА, як асертиви, експресиви, директиви та комісиви.

Суттєва умова МА **асертивного** типу полягає в представленні певного стану речей як істинного, а перлокутивна – в тому, щоб змусити адресанта повірити в цю істинність [1, с. 104, 210]. МА асертивного типу поділяються на такі підтипи, як брехня, помилка, твердження, припущення, повідомлення й констатація [1, с. 210]. Перші два підтипи не є релевантними для нашого дослідження.

Експліцитні асертиви складають абсолютну більшість експліцитних дискримінаційних висловлень (91,8 %). Вони можуть мати будь-яку структуру та реалізовувати будь-яку тактику та такі семантичні типи дискримінації, як негативна та антидискримінація: *Wir lehnen jedoch die bereits übermäßige Zuwanderung von Kriminellen und Menschen mit europafremdem Rechtsempfinden ab (Kronen, 12.07.11, S. 21)*; висловлення з антидискримінацією: *Doch anstatt gemeinsam die Lösung zu finden, schiebt man lieber Menschen zurück nach Griechenland, weil sie dort erstmals europäischen Boden betreten haben. Dem europäischen Gedanken entspricht dies nicht (Tiroler Tageszeitung, 04.01.11, S. 9)*.

Суттєвою умовою МА **експресивного** типу визнається намір виразити почуття або ставлення щодо стану речей, зафіксованого у пропозиції [1, с. 105; 10, с. 253; 24, с. 138], а перлокутивною – зміна емоційного стану адресата [1, с. 227; 4, с. 166]. МА даного типу поділяються на емотиви, евалюативи та бехабітиви. Останній підтип не релевантний для нашого дослідження, адже він передбачає наявність етикетної ситуації [1, с. 229].

В нашому корпусі експліцитні експресиви складають другу за частотністю групу – 5,5 %. Вони реалізують тактики негативної критики, звинувачення, схвалення дії політиків (висловлення на адресу політика, що виступає за певні закони не на користь мігрантів): *Sie machen einfach einen guten und effizienten Job, der nicht unbedankt bleiben soll (Kronen 21.07.10, S. 12)*.

Автор МА **директивного** типу має іллокутивну ціль виразити спонукання адресата до певної дії та перлокутивну ціль змусити його виконати цю дію. Суттєвою умовою успішності директивів є намір виразити спонукання адресата здійснити дію [1, с. 217].

Особливість пропозиційної умови таких МА полягає в тому, що вони відзначаються волітивною пропозиціональною установкою та передбачають майбутню дію адресата [1, с. 215]. Виділяються численні підтипи директивних МА, серед яких релевантними для нашого дослідження є маніпуляція, прохання, порада, вимога, погроза та застереження [1, с. 216].

Експліцитні директиви складають незначну групу дискримінаційних висловлень – 2,2 %. Вони мають структуру імператива або містять модальні дієслова *müssen*, *sollen* та реалізують тактики погрози, заклику до дій, демонструючи негативну та антидискримінацію (звертання до потенційних мігрантів як реакція на заяву одного політика про те, що не можна розглядати їх лише як кваліфіковану робітничу силу, бо це не гуманно): *...dann fehlt der menschliche Aspekt... tja, wenn das sooo ist, dann bleibt doch lieber gleich wo ihr seid (Kronen, 29.07.10, S. 14)*; висловлення з антидискримінацією: *Man müsse den Neonazis aktiv entgegenzutreten. Man, das sei die gesamte Gesellschaft (Nürnberger Nachrichten, 08.08.07, S. 10)*.

Суттєвою умовою МА **комісивного** типу є намір адресанта взяти на себе зобов'язання виконати певну дію, репрезентовану в пропозиції, перлокутивною – намір змусити адресата повірити, що він візьме на себе відповідне зобов'язання [1, с. 224]. Для нашого дослідження релевантні такі підтипи комісивів, як відмова та погроза.

Експліцитні комісиви виявились найменш частотними – 0,5 %. Вони реалізують тактику погрози та негативну дискримінацію: *Es kommen bald Wahlen, bei denen jene Bürger sich für so manches „bedanken“, wie offene Grenzen, ausufernde Import-Kriminalität, zu wenig Polizei usw. (Kronen, 03.01.10, S. 25)*.

Більшість (59%) дискримінаційних висловлень нашого корпусу мають **імпліцитне вираження**. Дж. Остін розуміє під імпліцитністю відсутність лексикалізації прагматичної функції (іллокутивної сили) висловлення (*Äußerung*), яка виводиться інтерпретаційно, причому імпліцитність є нормою, а експліцитність – винятком [15]. Висловлення вважається імпліцитним тоді, коли в читача або слухача виникає враження, що йому не вистачає експліцитності, тобто натякається на щось, що не виражається відкрито [23, с. 45].

Л.Р. Безугла поділяє імпліцитні МА на конвенціоналізовані МА (далі – КМА) та імпліквативні МА (далі – ІМА). В нашому корпусі зафіксовані обидва підтипи, при цьому ІМА виявились набагато

частотнішими, ніж конвенціоналізовані (а саме – непрямі МА). Першу групу ілюструють такі висловлення:

Es ist kaum zu glauben, dass Politiker einiger EU-Staaten nun doch aus den vielen von ihnen fortlaufend begangenen Dummheiten gelernt haben und Rumänien und Bulgarien derzeit den Beitritt zum Schengener Abkommen verweigern! (Kronen, 10.01.11, S. 16): **Ep+>Ep&Ar** – Rumänien und Bulgarien in die EU aufzunehmen ist eine Dummheit;

Mehr Rechte für Asylwerber! Gleichstellung der Sozialhilfe! Warum arbeiten? Man lebt auch so vom österreichischen Steuerzahler! Dafür müssen wir halt mehr sparen. Haben wir in Österreich überhaupt nichts mehr zu sagen? (Kronen, 21.07.10, S. 25) **Qp+>Ep&Dr** – Wir müssen unsere Rechte verteidigen!, і продовження: *Werdet wach, ihr Politiker in Österreich!*: **Dp+>Ep&Dr** – Tut etwas gegen das Unrecht!

Другу групу (непрямі МА як підтип конвенціоналізованих МА) демонструє таке висловлення:

Brauchen wir überhaupt Island in der EU? (Kronen, 29.07.10, S. 21): **Qp+>A-p** – Wir brauchen kein Island in der EU.

Отже, дослідження дозволило зробити висновок, що найчастотнішим іллокутивним типом МА, реалізованих дискримінаційними висловленнями, є асертивний тип. У більшості випадків мова йде про імпліцитні дискримінаційні висловлення – найчастіше імплікативні, рідше – конвенціоналізовані (непрямі). Вагома сукупна кількість непрямих та імплікативних МА пояснюється специфікою матеріалу, з одного боку, та специфікою об'єкта дослідження – з іншого.

До перспектив дослідження відносимо поглиблення вивчення пропозиційних особливостей висловлень дискримінації за рахунок залучення до корпусу фрагментів текстів інтернет-форумів, у яких реалізується дискурс упередження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Безугла Л. Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі : монографія / Л. Р. Безугла. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 332 с.
2. Велівченко В. О. Імплікатура як спосіб трансляції емоцій мовця (на матеріалі сучасного англомовного дискурсу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські

- мови” / Велівченко В. О. – Херсон, 2011. – 20 с.
3. Водак Р. Язык. Дискурс. Политика / Р. Водак ; пер. с англ. и нем. – Волгоград : Перемена, 1997. – 144 с.
 4. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки / Е. М. Вольф. – М. : Наука, 1985. – 228 с.
 5. Зимняя И. А. Лингвopsихология речевої деятельности И / И. А. Зимняя. – М. ; Воронеж : НПО „МОДАК”, 2001. – 428 с.
 6. Малая О. Ю. Реалізація мовленнєвих стратегій ввічливості у дискурсі німецькомовних інтернет-форумів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. Ю. Малая. – Харків, 2008. – 20 с.
 7. Падучева Е. В. Высказывание и его соотносённость с действительностью (референциальные аспекты семантики местоимений) / Е. В. Падучева. – М. : Эдиториал УРСС, 2002. – 288 с.
 8. Пирог І. І. Аргументація в сучасній німецькій публіцистиці: прагмалінгвістичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / І. І. Пирог. – Харків, 2009. – 20 с.
 9. Самарина В. В. Німецькомовний рекламний дискурс: прагмасемантичний, когнітивний та лінгвостилістичний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / В. В. Самарина. – Харків, 2010. – 20 с.
 10. Серль Дж. Основные понятия исчисления речевых актов / Серль Дж., Вандервекен Д. // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 19. – С. 242–263.
 11. Серль Дж. Р. Что такое речевой акт? / Дж. Р. Серль ; [пер. с англ. В. З. Демьянкова ; под ред. Б. Ю. Городецкого] // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17 : Теория речевых актов. – С. 151–169.
 12. Сусов И. П. Семантическая структура предложения (на материале простого предложения современного немецкого языка) / И. П. Сусов. – Тула : Тульский гос. пед. ин-т, 1973. – 141 с.
 13. Формановская Н. И. Эмоции, чувства, интенции, экспрессия в языковом выражении // Эмоции в языке и речи / Н. И. Формановская. – М. : Изд-во РГГУ, 2005. – С. 106–116.
 14. Шевченко И. С. Речевой акт как единица дискурса: когнитивно-прагматический подход / И. С. Шевченко // Тверской лингвистический меридиан : сб. научн. статей / под ред. Л. П. Рыжовой. – Тверь : Твер.

- гос. ун-т, 2007. – Вып. 7 : В мире языка. – С. 69–80.
15. Austin J. L. How to do things with words / J. L. Austin. – Cambridge / Mass. : Harvard Univ. Press, 1962. – 166 p.
 16. Dijk T. van. Prejudice in Discourse. An Analysis of Ethnic Preju Cognition and Conversation / T. van Dijk. – Amsterdam : Routledge, 1984. – 170 p.
 17. Henne H. Sprachpragmatik. Nachschrift einer Vorlesung / H. Henne. – Tübingen : Max Niemeyer, 1975. – 120 S.
 18. Jianming He. Die Prolokution und ihre Rolle im Sprechakt / He Jianming // Satz – Text – Diskurs / König P. P., Wieggers H. (Hg.). – Tübingen : Niemeyer, 1994. – Bd. II. – S. 55–60.
 19. Meibauer J. Pragmatik / J. Meibauer. – Tübingen : Stauffenburg, 2001. – 208 S.
 20. Preyer G. Kognitive Semantik – Sprechaktsemantik / G. Preyer // Intention – Bedeutung – Kommunikation / ders.et.al. (Hg.). – Opladen : Westdeutscher Verl., 1997. – S. 74–138.
 21. Schmitt H. Zur Illokutionsanalyse monologischer Texte / H. Schmitt. – Fr/M u.a. : Lang, 2000. – 302 S.
 22. Searle J. R. Speech Acts / J. R. Searle. – Cambridge : Cambridge University Press, 1969. – 206 p.
 23. Wagner F. Implizite sprachliche Diskriminierung als Sprechakt. Lexikalische Indikatoren impliziter Diskriminierung in Medientexten / F. Wagner. – Tübingen : Narr, 2001. – 180 S.
 24. Wagner K. R. Pragmatik der deutschen Sprache / K. R. Wagner. – Fr./M. : Lang, 2001. – 495 S.
 25. Wunderlich D. Studien zur Sprechakttheorie / D. Wunderlich. – Fr./M. : Suhrkamp, 1976. – 416 S.
 26. Yule G. Pragmatics / G. Yule. – Oxford : OUP, 1996. – 135 p.

*Лариса Довбенко
(Львів)*

СПЕЦИФІКА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КЛЮЧОВИХ ПОНЯТЬ НАРАТОЛОГІЇ

Анотація: Здійснюється інтерпретація ключових наративних інстанцій, до яких належать наратор, персонаж, відмітність між нарацією і дискурсом, точка зору, що вивчаються у сучасній системі прийомів, форм і принципів наратологічного